

Guds navn i Bibelen

Elohim

** JHVH * El Shaddai **

** El Elyon * Adonai **

** El Olam **

Jahve Sebaot

Livets Kilde hefteserie

Nr. 47 11. årgang Mai 2009

**Hvis du ønsker flere eksemplarer av dette eller noen av våre andre hefter,
er det bare å skrive til vår adresse i Sverige:**

Livets Kilde, c/o BTHB, Hemmestorps Eke 33, SE-275 63 Blentarps, Sverige

Andre hefter i denne hefteserien:

<i>Bergprekenen (1. del)</i>	<i>Jesu brev til menigheten, 1. del</i>
<i>Bergprekenen (2. del)</i>	<i>Jesu brev til menigheten, 2. del</i>
<i>Bergprekenen (3. del)</i>	<i>Jesu brev til menigheten, 3. del</i>
<i>Bergprekenen (4. del)</i>	<i>Jesus kommer igjen</i>
<i>Bergprekenen (5. del)</i>	<i>Jesu personlighet</i>
<i>Den ukjente Jesus (1. del)</i>	<i>Jobs bok</i>
<i>Den ukjente Jesus (2. del)</i>	<i>Kjærlighet og ekteskap</i>
<i>Det kristne håpet</i>	<i>Kristendommens fallgruver</i>
<i>Er Gud død?</i>	<i>Kvinner i Bibelen</i>
<i>Evangeliet i Edens hage</i>	<i>Lever vi i de siste dager?</i>
<i>Gud og bønn</i>	<i>Ord om fred</i>
<i>Gud og lidelse</i>	<i>Ord om glede</i>
<i>Gud og tilgivelse</i>	<i>Ord om godhet</i>
<i>Guds løfter</i>	<i>Ord om håp</i>
<i>Guds nåde i Det gamle testamente</i>	<i>Ord om tro</i>
<i>Guds nåde i Det nye testamente</i>	<i>Ord om tålmodighet</i>
<i>Guds profetier</i>	<i>Syv hemmeligheter</i>
<i>Guds velsignelser</i>	<i>Vanskelige bibelsteder (1. del)</i>
<i>Herren er min hyrde</i>	<i>Vanskelige bibelsteder (2. del)</i>
<i>Hva er Guds kjærlighet? (1. del)</i>	<i>Vanskelige bibelsteder (3. del)</i>
<i>Hva er Guds kjærlighet? (2. del)</i>	<i>Å leve sammen med Gud</i>
<i>Hva er Guds vilje i ditt liv?</i>	
<i>Hva skjer etter døden?</i>	<i>Det gode seirer – budskapet i Johannes'</i>
<i>Hva styrer ditt liv?</i>	<i>åpenbaring (spesialnummer)</i>

Da sa Moses til Gud:
Men når jeg nå kommer til Israels barn
og sier til dem:
Deres fedres Gud har sendt meg til dere!
og de spør meg: Hva er hans navn?
Hva skal jeg svare dem?

Da sa Gud til Moses: Jeg er den jeg er.
Og han sa: Så skal du si til Israels barn
JEG ER [Jahve] har sendt meg til dere.

2. Mosebok 3:13–14

Og Gud talte til Moses og sa til ham:
Jeg er Herren [Jahve]
Jeg åpenbarte meg for Abraham, Isak og Jakob
som Gud Den Allmektige [El Shaddai].
Men ved mitt navn Herren [Jahve]
var jeg ikke kjent av dem.

2. Mosebok 6:2

NAVN ER VIKTIGE I BIBELEN.
 I vår kultur er navnene merkelapper som identifiserer oss. Men i den hebraiske kulturen beskriver navnet viktige egenskaper som kjennetegner personen. For eksempel betyr Jesus: «hos Jahve er frelse». Immanuel, et annet navn som Jesus har (Matteus 1:23), betyr: «Gud med oss». Gud endret Abrams navn til Abraham, som betyr «far til mange folk». Gud har åpenbart seg gjennom bibelhistorien gjennom sitt navn. De forskjellige titlene og navnene peker frem mot den fulle åpenbaringen av Gud og Hans navn gjennom Jesus Kristus (Johannes 17:6).

Noen bibelsteder kan være vanskelige å forstå. Et eksempel er Matteus 28:19, hvor det står at vi skal døpes (inn) i Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Vi skal døpes inn i navnet. Da skjønner man at det bibelske begrepet «navn» spiller en viktig rolle. Jeg har ofte forundret meg over den vakre Salme 23. I vers 3 står det at Gud rettleder oss på rettferdighetens stier for sitt navns skyld. Hvorfor gjør Han dette for sitt navns skyld?

I dette heftet vil vi forsøke å belyse hvordan Gud har åpenbart seg til menneskeheten ved å se på de forskjellige navnene som

brukes om Ham i Bibelen, spesielt i Det gamle testamente. Navnene er som noter i en symfoni. Notene beskriver de forskjellige sidene av Gud. Dette heftet er i stor grad basert på ulike oppslagsverk. Blant annet har vi hentet flere kommentarer fra boken *The Names of God* av teologen Andrew Jukes. Boken ble først utgitt i 1888. Vi tror at leseren vil finne denne reisen meget spennende! □

Livets Kilde hefter har som mål å gjøre evangeliet klart og relevant for vår tid. Heftene leses av kristne fra forskjellige trossamfunn. Vårt ønske er å hjelpe den enkelte til å forstå seg selv og sitt forhold til Gud, uansett hvilket kristent trossamfunn man tilhører.

1	2. Mosebok, 3:13–14, 6:2
3–4	Gud eller «Elohim»
5–6	Herren eller JHVH
7–10	Gud Den Allmektige eller El Shaddai
11–12	Gud Den høyeste eller El Elyon
13	Herren eller Adonai
14–16	Den evige gud, eller El Olam
16–19	Hærskarenes Gud eller Jahve Sebaot
19–20	Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd

Gud eller «Elohim»

Dette er det første ordet som beskriver Gud som vi møter i 1. Mosebok, hvor det står at Gud (Elohim) i begynnelsen skapte himmelen og jorden. Dette navnet forekommer over 2 250 ganger i Det gamle testamente. Det er som Elohim at vi møter Gud i hele det første kapitlet av Bibelens første bok. Det er her vi blir kjent med en Gud som forvandler mørke til lys og skaper alt godt. Det er en Gud som ønsker sitt skaperverk alt vel, en Gud som er glad i det Han skapte. Gud hadde et forhold til det Han skapte, og dette forholdet er definert og planlagt fra Guds side fra skapelsen av (1. Peter 1:20 og 2. Timoteus 1:9).

MANGE FORSKERE MENER AT Elohim kommer av ordet «El», som betyr sterk eller styrke. Det er flere steder hvor Gud omtales som «El». Andrew Jukes mener imidlertid at «Elohim» i tillegg har forbindelser til det hebraiske ordet for «ed», det å sverge. Han mener at «h» i Elohim peker på dette. Andrew Jukes mener at forholdet mellom Gud og Hans

skaperverk er beseglet med Hans ed.

I Hebreerbrevet skriver Paulus noe som kan virke fremmed for oss. Da Gud ga løftet til Abraham, sverget Han ved seg selv, da Han ikke hadde noe større å sverge ved (Hebreerbrevet 6:13). Det er mulig at det hebraiske ordet «Elohim» avspeiler at Gud har et forhold til sitt skaperverk som er basert på det høyeste Han

kan gjøre, nemlig å sverge ved seg selv. Og denne eden er selve kjærlighetens og nådens forhold mellom Gud og Hans skaperverk, som Han gjorde så umåtelig godt. Bibelens beretning begynner med å fortelle oss om Guds forhold til skaperverket, at alt det Gud har skapt, er godt. Gud har et forhold til oss som er garantert ved en ed, nemlig Guds ed.

Vår pakt med Gud er ikke noe vi kan forhandle oss til eller gjøre oss fortjent til. Gud er glad i oss om vi ønsker det eller ikke, på samme måte som foreldre er glade i barna sine. Foreldrene er ikke alltid glad for det barna gjør, men det er noe annet. Det samme er tilfelle med vårt forhold til Gud.

Men dette navnet inneholder et mysterium. I form er Elohim et flertallsord, men som regel er verbene og adjektivene i den hebraiske teksten likevel i entallsform når de brukes sammen med dette navnet. Men noen ganger står andre ord i setningen i flertallsformen, noe som vi ikke så lett kan se i den norske oversettelsen. Et eksempel på dette er Predikanten 12:1, hvor det på norsk står: «Tenk på din skaper i din ungdoms dager», mens det på hebraisk står «skapere». Vi kan se denne flertallsformen også i den norske oversettelsen i 1. Mosebok 1:26:

«La OSS lage mennesket etter vår lignelse ...» Dette bibelstedet blir ofte tolket som et kongelig flertall, eller at Gud inkluderte englene i dette uttrykket. Denne siste tolkningen virker imidlertid mindre trolig, siden Gud ikke skapte mennesket etter englenes bilde, men etter sitt eget.

I 1. Mosebok 3:22 møter vi igjen denne flertallsformen av Gud når Han fører Adam og Eva ut av paradiset, slik at «de ikke spiser av livets tre og blir som en av oss». Her er det imidlertid mulig at «oss» i dette bibelstedet kan referere tilbake til hele den åndelige skaren av engler.

Men «Elohim» brukes også i Bibelen om «gud» i videre forstand. Når Bibelen taler om andre «guder» og hedenske «guder», så er det ordet Elohim som er brukt. De hedenske folkeslag hadde glemt Gud.

Elohim beskriver Guds kjærlighet til sitt skaperverk. □

Herren eller JHVH

Herren er det neste ordet vi møter i Det gamle testamentet, og som brukes om Gud. Det er uvisst hvordan det hebraiske navnet JHVH skal uttales, da hebraisk opprinnelig ikke hadde vokaler.

IDETTE HEFTET HAR VI VALGT Å bruke «Jahve», da de fleste forskere mener at dette er den beste uttalelsen av ordet. Vi møter dette navnet allerede i det andre kapitlet i 1. Mosebok. Det er ikke to forskjellige skapelsesberetninger i det første og det andre kapitlet i 1. Mosebok, slik noen hevder. Det er den samme skapelsen som er beskrevet fra to forskjellige synsvinkler. I første kapittel er det kjærlighetens Gud som beskrives, mens det i andre kapittel er Gud i møte med mennesket og rett og galt som beskrives. Jahve uttrykker sannhetens og rettferdighetens sider ved Gud.

Kjærlighet inneholder også rettferdighet og sannhet. I

kjærlighet må foreldre sette grenser for barna sine, hva de skal få lov til å gjøre og hva de ikke må gjøre. Slik er det med forholdet mellom Gud og oss også. Gud setter grenser. Når Gud er sannhet, så må noe annet være usant. Når noe er godt, da er noe annet ikke godt. Det er i dette skjæringspunktet mellom synd og rettferdighet at vi møter Guds navn «Jahve».

Det står i 2. Mosebok 6:2–3 at Abraham ikke kjente til navnet Jahve, men i skriften er «Jahve» brukt om den som skapte mennesket i Edens hage. I den norske Bibel kan man se dette, da det står «Gud Herren» i 1. Mosebok kapittel 2, som på hebraisk er «Elohim Jahve», mens

det i det første kapitlet kun står «Gud» for «Elohim». Dette er gjennomført i de fleste norske oversettelsene slik at man kan se de forskjellige navnene som er i originalteksten uten å måtte gå til de hebraiske skriftene. «Gud» er derfor det hebraiske «Elohim» mens «Gud Herren» eller bare «Herren» er oversettelsen av «Jahve». «Herren» kan også være oversettelsen av et annet hebraisk ord for Gud, «Adonai», noe vi kommer tilbake til.

Vi får en forklaring på navnet «Jahve» i 2. Mosebok 3:14. Moses står foran den brennende busken på Sinai fjellet, og Gud snakker til ham. Når Gud pålegger Moses å gå tilbake til Egypt for å hente Israel ut av slaveriet, spør Moses om Guds navn, for han må si hvem som har sendt ham på dette store oppdraget. Gud svarer at Hans navn er «Jeg er den jeg er».

*Moses
og den
brennende
busken*

Si 'JEG ER' har sendt deg.» Dette er navnet Gud gir seg selv. De andre «navnene» til Gud er mer som titler å betrakte. Det hebraiske ordet Jahve kommer av en grammatisk form av det hebraiske ordet av «å være». Dette ordet er regnet som så hellig blant jødene at presens entall, «Jeg er», visstnok ikke brukes i hebraisk dagligtale, så knyttet er det til Guds navn. I dagligtale forstås det i stedet av sammenhengen når det er «jeg er» som menes. Det hebraiske ordet er imidlertid meget gammelt, og forskerne diskuterer den riktige grammatiske forståelsen av ordet.

Til og med når jødene leste Det gamle testamentet, uttalte de ikke «Jahve». De sa i stedet «Adonai», et navn vi kommer tilbake til senere. Navnet «Jahve» var for hellig for dem til at de kunne ta det i sin munn.

Navnet «Jahve» uttrykker mange budskap. Det uttrykker at Gud ikke forandrer seg. Han er den samme i går, i dag og i morgen. Jahve er den som alltid har eksistert, og som alltid vil eksistere. Navnet «Jahve» understreker at det bare er Gud som egentlig eksisterer, for vi lever bare noen få år, mens Han alltid er til. «Jeg er» uttrykker at Gud er uavhengig av tid. Han er alltid, Han er uforandret av

tid. Men det uttrykker også at Gud er aktivt til stede, Gud er med oss. Dette var et viktig budskap til Moses og Israel i deres vanskeligheter.

På hebraisk kalles bønnen i 5. Mosebok 6:4–5 for *shema* etter det første ordet i bønnen. Den bønnen viser forholdet mellom Jahve og Elohim: «Hør, o Israel, Jahve vår Elohim er én Jahve. Og du skal elske Jahve din Elohim av hele ditt hjerte ...» Så vi ser at Jahve og Elohim er en og den samme, men uttrykker forskjellige sider ved Gud.

Det var Jahve som skapte Adam, og som senere skapte Eva av Adams ribbein. Det var Jahve som sa til Adam at han ikke måtte ta av kunnskapens tre. Det var Han som senere straffet slangen, og som viste de første menneskene ut av Edens hage. Siden Jahve er et uttrykk for Guds rettferdighet og sannhet, innebærer det at det er Jahve som beskriver hva som er rett og galt og dømmer ved overtredelse. De første menneskene hadde brutt Guds bud om ikke å spise av frukten av kunnskapens tre. Det var også som Jahve at Gud ga loven til Israel.

Navnet Jahve er et uttrykk for Guds rettferdighet, men Jahve er ikke tilfreds med å dømme mellom rett og urett. Han ønsker

at alle skal leve i sannhet og etter Hans standard. Jahve sørger når Hans skaperverk trosser Hans veier og går sine egne. Dette ser vi blant annet i 1. Mosebok 6:5–7 og Salmene 95:10.

Vi tenker kanskje ikke så mye over at når vi synder, så er det ikke bare vi selv og våre nærmeste som berøres, men også Gud. Gud sørger når vi ikke lever opp til den standarden Han ønsker av oss. Vi som er foreldre, kan forstå dette. Gud blir lei seg på samme måte som foreldre blir lei seg når deres barn gjør noe dumt som vil være til skade for dem selv. På samme måte blir Gud lei seg hver gang vi gjør noe dumt.

Jahve ønsker at alle skal leve i Guds rettferdighet, med andre ord at alle skal være rene og rettferdige i Hans øyne. Denne rettferdigheten kan vi ikke oppnå ved å holde loven (Galaterbrevet 3:11), fordi det klarer vi ikke og loven dømmer oss. Det er ved å ta imot Guds nåde at vi kan være rettferdige i Guds øyne, noe Gud ønsker. Det er i lys av denne forståelsen av Guds navn at vi kan forstå Salme 23:3, hvor det står at Gud vil lede oss på rettferdighetens stier for sitt navns skyld. Navnet Jahve beskriver at Gud ønsker at vi skal bli som Ham selv, rettferdige. Derfor leder Han oss på rettferdighetens stier. ◻

Gud Den Allmektige eller El Shaddai

El Shaddai er det tredje navnet vi skal se på. Det første stedet hvor Gud omtaler seg med dette navnet, er i møte med Abraham i 1. Mosebok 17:1 når Han skal inngå sin pakt med Abraham.

AT GUD ER ALLMEKTIG, BETYR at han er mektig til å gjennomføre alt det Han ønsker eller det som er Hans vilje. I middelalderen hadde man en filosofisk diskusjon om hva det betyr at Gud var allmektig. Noen sa at hvis Gud var allmektig, så kunne Han skape en stein som Han ikke kunne løfte. Men når Bibelen sier at Gud er allmektig, så betød det at Han kan gjøre alt det Han ønsker å gjøre. Gud kan gjøre alt, men Han vil eller ønsker ikke å gjøre alt. Som et eksempel står det i Titus 1:2 at Gud ikke kan lyve. Hvis Gud ønsket å lyve, så kunne Han gjøre det, men Han vil ikke.

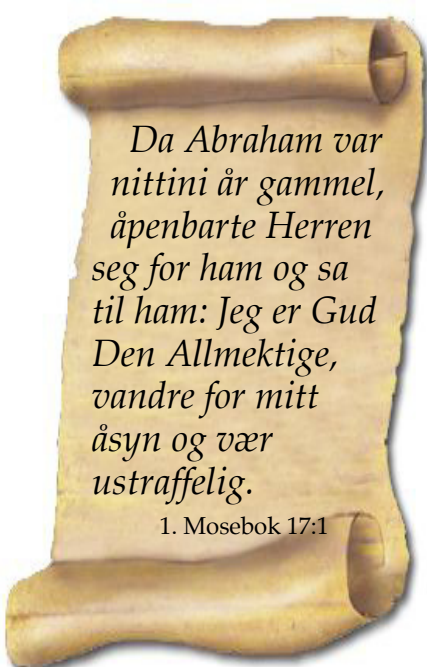
De hebraiske ordene El Shaddai oversettes med «Gud Den Allmektige». «El» oversettes med «Gud», men det betyr egentlig makt og styrke. Denne styrken er imidlertid noe annerledes enn Jahves dømmende rettferdige sverd, noe som avspeiles i de situasjonene dette navnet brukes. Noen forskere mener at dette kommer av et gammelt ord for fjell eller klippe. Klippe brukes ofte i Det gamle testamente som et bilde på en majestetisk og mektig Gud. Andre mener at det kommer av et hebraisk ord for «utøve maktutfoldelse».

Andrew Jukes peker i tillegg på et annet bilde. Han mener

at «shaddai» kan kobles til det hebraiske ordet «shad» som betyr «bryst», dvs. et kvinnebryst. Dette ordet uttrykker at en kan gi føde og styrke til noen ved å gi noe av seg selv, slik som en kvinne gjør når hun ammer barnet sitt. «El Shaddai» kan være et bilde på Gud som gir styrke til sine barn og utøser velsignelser i nåde over dem. «Shaddai» blir da en som skjenker eller gir noe av seg selv til andre for å gi dem kraft og velsignelser. Dette bildet brukes i Jesaja 66:10–11, hvor det står at de som er frelst, skal drikke av Jerusalems bryst. Profeten Joel bruker en liknende ordbruk i Joel 2:28, hvor han skriver at Gud vil utøse sin Ånd på alt kjød, både unge og gamle. Lukas siterer dette i Apostlenes gjerninger 2:17, da han forteller hvordan Den Hellige Ånd ble utøst på disiplene på pinsedagen. Jesus bruker det samme bilde i Johannes 7:37–39, hvor Han sier at fra den som har Den Hellige Ånd, vil det strømme ut kilder av levende vann fra hans indre.

Det er flere ting vi kan lære om Gud av dette bildet om moren som ammer sitt barn. På samme måte som barnet er helt avhengig av moren og hennes melk, er vi helt avhengige av Guds hjelp og Hans åndelige føde i vårt liv. Vi er helt avhengig av Gud og

må underordne oss helt Hans vilje i våre liv. Omskjærelsen, som var paktstegnet mellom Gud og Abraham, er et symbol på dette. Vi skal legge fra oss kjødet og ta imot Guds kraft og styrke gjennom Den Hellige Ånd, og leve i Ånden, slik Paulus uttrykker det. Vi lever etter Guds Ånd og vilje, ikke vår egen vilje. Omskjærelsen er et tegn på fullstendig underkastelse under Guds vilje, og at vi ikke lever etter kjødet. Dess mer vi tar imot av Guds Hellige Ånd, og dess mer vi fjerner oss fra vår egen egoistiske vilje, jo mer vil Gud velsigne oss. →

A scroll with a light brown, parchment-like texture, unrolled to reveal text. The text is written in a black, serif font. The scroll is slightly curved, with the ends rolled up.

*Da Abraham var
nittini år gammel,
åpenbarte Herren
seg for ham og sa
til ham: Jeg er Gud
Den Allmektige,
vandre for mitt
åsyn og vær
ustraffelig.*

1. Mosebok 17:1

«El Shaddai» finner vi 48 ganger i Skriften, og 31 av dem alene i Jobs bok, som antagelig er en av de eldste bøkene i Bibelen. De tre vennene til Job, som besøkte ham i hans store lidelse, hadde et gudsbilde av den strenge og rettferdige Gud som straffet syndere. Når Gud utsatte Job for så store prøvelser, så måtte det bety at Job hadde syndet, mente vennene. Gud er jo rettferdig og straffer jo bare syndere. Slik var deres gudsbilde, at Gud var en streng Gud.

De forstod imidlertid ikke hvorfor Gud utsatte Job for denne prøvelsen, nemlig for å vise Satan at han tok feil. Satan mente at Job tjente Gud av egoistiske grunner, og at han ville fornekte Gud hvis Gud tok fra ham alle de velsignelsene han hadde fått. Gud ville vise at Satan hadde feil. Job visste ikke dette og heller ikke hans tre «venner».

El Shaddai har kraft til å hjelpe de hjelpeløse. Det var denne erkjennelsen Job også måtte komme til. Han måtte erkjenne at han var hjelpeløs uten Gud, akkurat som et spedbarn er hjelpeløst uten sin mor. Det er i denne erkjennelsen over vår egen hjelpeløshet at Gud kan hjelpe oss og gi oss den hjelp, styrke og velsignelse som Han ønsker å gi oss. Den vise og mektige Job måtte komme til denne erkjennelsen, og så må vi. I dag kaller vi dette for omvendelse. Vi endrer måten vi lever vårt liv på. Vi forsøker å leve vårt liv helt og fullt til Hans og ikke vår egen ære i den erkjennelse av Hans veier er best og ikke våre egne.

El Shaddai innebærer bilder på Gud som vår klippe, den som kan utøve stor makt og den som kan hjelpe oss ved å gi noe av seg selv. Gud gir av seg selv den åndelige føden de trenger til dem som tror, og velsigner dem slik at de i sin tur kan være en velsignelse til alle de møter. □

Job og de tre vennene

Gud, Den høyeste eller El Elyon

Det første stedet i skriften vi møter El Elyon er igjen i fortellingen om Abraham. Her brukes navnet som en del av tittelen til prestekongen Melkisedek, kongen av Jerusalem, i 1. Mosebok 14:18–20.

Abraham var nettopp kommet tilbake etter at han hadde reddet Lot og hans familie. Utenfor Jerusalem kom prestekongen av Salem Abraham i møte og ga ham brød og vin. Deretter velsignet han Abraham i navnet til Gud Den Høyeste, for deretter å velsigne Gud Den Høyeste fordi Han hadde hjulpet Abraham. Deretter gir Abraham tiende av alt han har til Melkisedek.

DISSE FÅ VERSENE DANNER grunnlaget for kapittel 5 til 7 i Hebreerbrevet, hvor forfatteren sier at Jesus skal være prest etter presteskapet til Melkisedek, og ikke etter det levittiske presteskapet som det stod i Moseloven. Jesus er en prest etter Melkisedeks presteskap fordi han vil inneha rollen både som Yppersteprest og Konge. Kapittel 4 i Hebreerbrevet avslutter med at

Jesus er vår Yppersteprest, men ikke ifølge Moseloven, fordi Han ikke var av Levis stamme. Det levittiske presteskapet gikk i arv, men Jesus ble valgt av Gud til den rollen Han hadde, på samme måte som Aaron, den første ypperstepresten, ble.

Pakten Gud opprettet med Abraham var en nådespakt. Pakten ble ikke inngått fordi Abraham fortjente det, og Gud

hadde heller ikke gitt Moseloven ennå. Paulus bruker dette som et eksempel på at nåden og løftene kom før Moseloven. Legg merke til at Melkisedek ga brød og vin til Abraham. Dette er de nytestamentlige symbolene, noe Jesus oppfylte på korset. Melkisedek ga Abraham symbolene på den nye

pakt før Abraham ga tiende til Melkisedek. Nåde kom først. Så i denne fortellingen kan vi se hvorfor forfatteren av Hebreerbrevet sammenlikner Jesu presteskap med Melkisedeks og Gud den høyestes forhold til sine undersåtter – et forhold i nåde.

Men samtidig innebærer dette nådeforholdet og navnet Gud Den høyeste en alvorlig side. Både i kapittel 4 og 5 av Hebreerbrevet understreker forfatteren at det er en alvorlig sak for oss å trekke oss fra dette forholdet med Den høyeste når vi først har smakt og stått i dette forholdet. Vi vanærer Guds nåde og Jesu lidelse og

offer for vår synd hvis vi senere fornekter Gud og trekker oss fra dette forholdet ved å leve et liv som ikke er til Hans ære. Guds nåde forplikter. Det er vårt valg om vi vil ta imot, og da blir det vårt valg om vi vil leve med Gud i evighet. Han tvinger oss ikke, men Han respekterer vårt valg. At Gud omtales som Gud Den høyeste, innebærer også denne alvorssiden ved Gud.

Andrew Jukes kommenterer nok en side av dette navnet, Gud Den høyeste. Dette navnet beskriver at Gud har et forhold til noen, og at Han er den høyeste i dette forholdet. Gud har et spesielt forhold til menneskene, som er skapt i Hans bilde. Mennesket er i slektenskap med Gud og ble skapt etter Hans slag. Dette navnet beskriver ikke nærmere dette slektskapet, men det ligger skjult at det er et slektenskap mellom Gud og mennesket. □

Herren eller Adonai

Første gang vi møter navnet Adonai, er også i fortellingen om Abraham, denne gangen i 1. Mosebok 15: Abraham var blitt gammel, og han klager til Gud fordi Gud ennå ikke har oppfylt sitt løfte med å gi ham en arving. Abraham forstod likevel sitt forhold til Gud. Vi ser dette da han omtaler Gud som «Gud Adonai» allerede i det første verset, når Gud åpenbarer seg for ham.

HVA BETYR «ADONAI»? DET er flertallsformen av «Adon», som betyr «herre» eller «mester». Både flertalls- og entallsformen brukes om Gud i Bibelen. Så her har vi nok et navn på Gud som har en flertallsform, slik som «Elohim». Begge disse navnene impliserer flertall, men allikevel én Gud. Entallsformen av «Adonai» brukes også om mennesker i Bibelen, og dette kan hjelpe oss å forstå hvorfor «Adonai» er et aspekt av eller bilde på Gud.

Ordet brukes om mennesker i to sammenhenger. Det beskriver to spesielle forhold på den tiden, nemlig forholdet mellom en slave og hans herre og mellom en hustru og hennes ektemann. Slaveeieren og ektemannen er omtalt som «adon», «herre».

Slaveriet er fremmed for vår kultur, men på den tiden var slavene arbeidskraften og grunnlaget for eierens velferd og rikdom. Derfor passet de fleste slaveeierne godt på slavene sine slik at de kunne utføre det arbeidet de ble satt til. Det var

selvsagt noen slaveeiere som ikke gjorde dette. Men dette var en av grunnene til at slaveriet heller ikke var en stor sak i det første århundret, da Jesus levde. En god slaveeier sørget for dem som stod i hans tjeneste.

En ektemann skulle også forsørge sin hustru. Hun var helt avhengig av ham i den tidens kultur, hvor en enslig kvinne eller en kvinne uten barn hadde store vanskeligheter, særlig i alderdommen. Mannen var i denne sammenhengen kvinnens herre, og hun var underlagt ham.

En rekke steder i Det gamle testamentet kaller Gud seg for Israels Ektemann. Pakten med Israel opphørte da Ektemannen, Jesus, døde på korset. Først da kunne en ny pakt etableres. Kirken er omtalt som kvinnen som gifter seg med Jesus i det

nye Jerusalem (Åpenbaringen 21:2 og 9). Når Paulus sier at han er Guds «tjener» i sine brev, så er en bedre oversettelse av den greske teksten «slave». For det er en forskjell mellom å være en slave og en betalt tjener. En slave ble ansett som en del av husholdningen i større grad enn en betalt tjener. En slave kunne for eksempel delta i påskemåltidet i Det gamle testamentet, mens en betalt tjener ikke kunne det. Den betalte tjeneren hadde ikke det samme nære forholdet og avhengigheten til oppdragsgiveren som det slaven hadde.

Forholdet mellom en kvinne og en mann i ekteskapet er det nærmeste forhold vi som mennesker kan ha med hverandre. Dess nærmere forholdet er, dess viktigere er

*Sannelig, sannelig, sier jeg dere:
En tjener er ikke større enn sin
herre. Heller ikke er en utsending
større enn den som har sendt ham.*

Johannesevangeliet 13:16

trofasthet i alle ting. Dess nærmere man er en annen person, dess større er forventningene til vedkommende. Det samme gjelder forholdet mellom oss og Gud. Siden vi har et så nært forhold, er det store forventninger til gjensidig trofasthet i ord og gjerning.

Disse bildene på forholdet mellom en slave og eieren hans og en kvinnes avhengighet av sin mann forklarer «adonai»-forholdet. En slave er underlagt sin herres vilje, og en kvinne tilhører sin mann. Det er det samme i vårt forhold til Gud, vi tilhører Gud. Vi underlegger oss Guds vilje i våre liv, og vi tilhører ikke lenger oss selv når vi har gitt våre liv til Ham (1. Korinterbrev 6:19–20). Navnet «Adonai» avspeiler disse store konsekvensene i vårt forhold til Gud.

Det er først i Jesu eksempel at vi egentlig forstår det riktige «adonai»-forholdet. Jesus ga det eksempelet at den største var den som tjente de andre (Johannes 13:1–16). Paulus beskriver mannens ansvar i forhold til sin kone med at han skulle tjene henne og om nødvendig ofre sitt liv for henne med Kristus som et forbilde (Efeserbrevet 5:25). Adonai beskriver en herre som er en tjener, og som har omsorg for dem som er underlagt Ham. ◻

DA REISER HAN [JESUS] seg fra måltidet, legger av seg klærne, og tar et linklede og binder det om seg. Deretter slår han vann i et fat og begynner å vaske disiplenes føtter og tørke dem med linkledet som han har bundet om seg.

DA HAN HAR VASKET deres føtter og tatt på seg klærne, satte han seg til bords igjen. Så sa han til dem: Forstår dere hva jeg har gjort med dere? Dere kaller meg Mester og Herre [Adonai]. Og med rette sier dere det, for jeg er det. Når da jeg, som er Herre og Mester, har vasket deres føtter, så skylder også dere å vaske hverandres føtter. For jeg har gitt dere et forbilde, for at også dere skal gjøre slik som jeg har gjort mot dere.

Johannes 13:4–5, 12–15

Den evige Gud, eller El Olam

Betegnelsen «den evige Gud» er ikke brukt mange ganger i Bibelen. Og her igjen er det i møte med Abraham som ber til den evige Gud i 1. Mosebok 21:33.

VI KJENNER IGJEN «EL» FRA andre av guds navn hvor «El» betyr styrke og makt, men oversettes også med Gud, som er den sterkeste. Det neste hebraiske ordet, «olam», kommer fra et annet ord, som betyr «skjult». «Olam» kom etter hvert til å bety «tid skjult for menneskeheten», som ofte er oversatt med «evig» på norsk. Men denne oversettelsen er noe misvisende, noe man kan se av hvordan «olam» er brukt i Bibelen.

Olam er brukt der hvor det tydelig betyr «for en periode». To eksempler kan vise dette. 2. Mosebok 22:6, hvor det står at slaven skal tjene sin herre for «olam». I noen bibeloversettelser står det «for evig», mens andre har «for livet». Ifølge 4. Mosebok 18:8, 11 og 23 skulle Moselovens

dyreofringer være en «olam»-anordning, oversatt med «evig», men vi vet at dette er opphørt. Olam er også brukt om en tid i fortiden, som i Josva 24:2 og i Predikantens bok 1:10, hvor det er oversatt med «i gammel tid». Det er tydelig at «Olam» ikke betyr evig, slik som vi forstår ordet, men en tidsperiode så lenge bestemte forhold er til stede.

Når Bibelen skal uttrykke «evig», for å uttrykke det vi forstår med dette, gjøres dette med å bruke flertallsformen av «olam» eller at det står «olam olam». Det at det finnes en flertallsform av «olam», er nok til at ordet ikke kan bety «evig» på den måten vi mener det. Det finnes ikke flertall av «evighet».

Men hva betyr det at Gud bruker et navn som inneholder en tidsperiode? Andrew Jukes mener

at det viser at Gud åpenbarer seg og arbeider med menneskeheten i forskjellige tidsperioder ut fra deres forutsetninger til å forstå. I Hebreerbrevet 10:1 står det at loven var et bilde på noe som skulle komme senere. Det er mange steder hvor man kan se at det er en utvikling av Guds åpenbaring av sannhet og kunnskap til menneskeheten. I Hebreerbrevet 1:1–2 skriver forfatteren at Gud tidligere har talt gjennom profeter, men at han nå har åpenbart seg ved sin Sønn. Gud åpenbarte seg delvis til Israel og fullstendig til oss gjennom sin Sønn. Se også Efeserbrevet 3:2–6.

Navnet El Olam innebærer at Gud har en plan for menneskeheten og åpenbarer seg i forskjellige tidsaldre som en del av denne planen – en plan man ofte ikke kan se før i ettertid. Slik var det iallfall for Abraham, Job og alle de andre som har levd før oss. Denne planen er også uttrykt gjennom høytidene som Israel holdt: blant annet påsken, pinsen, basunhøytiden, soningsdagen, løvhyttefesten og den siste store dag (se 3. Mosebok kapittel 23). Disse høytidene har utgangspunkt i forskjellige innhøstinger av grøden. Påsken var en feiring av den første delen av førstegrøden og begynnelsen av innhøstingen av vintergrøden

i Israel. Pinsen markerte at innhøstingen av vintergrøden (førstegrøden) var avsluttet, og løvhyttefesten var en feiring av at hovedgrøden var i hus på høsten. Det ligger en symbolsk forståelse av disse dagene og at de innebar en plan for Guds innhøsting av menneskeheten. Det er dette Paulus henviser til i 1. Korinterbrev 15:20–23, hvor det står at alle etter sin orden eller tur deltar i oppstandelsen. I navnet «El Olam» ligger det at Gud har en plan og arbeider etter bestemte tidsaldre. □

MEN NÅ ER KRISTUS oppstått fra de døde og er blitt førstegrøden av dem som er sovnet inn. For ettersom døden kom ved et menneske, så er også de dødes oppstandelse kommet ved et menneske. For likesom alle dør i Adam, slik skal også alle bli gjort levende i Kristus. Men hver i sin egen avdeling: Kristus er førstegrøden. Deretter skal de som hører Kristus til, bli gjort levende ved hans komme.

1. Korinterbrev 15:20–23

Hærskarenes Gud, eller Jahve Sebaot

Et annet navn om Gud som brukes i Det gamle testamente, er Allhærs eller Hærskarenes Gud. Navnet er brukt først og fremst av profetene.

PROFETEN JEREMIA BRUKER DET 80 ganger, Sakarja 50 ganger, og Malaki 25 ganger. Dette navnet er først brukt av Samuels mor da hun ligger og gråter til Hærskarenes Gud om hjelp og nåde (1. Samuel 1:2, 11). Navnet gir et bilde av Gud som Konge med sin engelhær.

«Sebaot» er et ord som er knyttet til tempelet og spesielt til Guds trone. Da Jerusalem ble omringet av den assyriske hæren i 701 f.Kr., gikk kong Hiskia av Jerusalem til tempelet og la frem for Gud den assyriske kongens krav om overgivelse. Hiskias bønn til Gud står i Jesaja 37:16: «Herre, hærskarenes Gud, Israels Gud, du som troner over kjerubene! Du alene er Gud for alle jordens riker, du har skapt himmelen og jorden.» Her

beskrives den kongelige Gud med sin åndelige hær.

I Jesaja 6:1 er det en beskrivelse av et syn som profeten Jesaja hadde. Han beskriver Gud der Han sitter på en trone, og hvor «slepet av hans kåpe fylte tempelet». På hebraisk står det egentlig at bare kanten på kåpen fylte tempelet, så mektig var Kongen!

Navnet ble ofte brukt når Israel var i nød. De ropte om hjelp til Allhærs Gud. Navnet var ofte brukt i forbindelse med Israels fangenskap i Babylon. Men til tross for at Guds utvalgte, da som i dag, svikter sitt kall, er Gud trofast og er ofte omtalt som Allhærs Gud. Han hjelper sitt lidende folk, og da har Han også en stor hær av engler til sin rådighet. Ifølge Hebreerbrevet er englene nettopp der for å hjelpe dem som er kalt til frelse. ▣

Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd

Dette er navnet som Jesus har åpenbart for oss, og er det siste vi skal se på i dette heftet. Hele Guds åpenbaringshistorie peker frem mot den fulle åpenbaringen av Guds plan og navn i Jesus Kristus. Jesus sier at Han har åpenbart Guds navn til menneskeheten (Johannes 17:6).

I MATTEUS 28:19 STÅR DET AT VI skal døpes inn i navnet til «Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd». Legg merke til at dette er ett navn, ikke tre navn. Dette er navnet som Jesus har åpenbart for oss – «Faderen, Sønnen og Den hellige Ånd» – og avspeiler at Gud er et relasjonsvesen. Når vi døpes inn i dette «navnet» så betyr det at vi døpes inn i fellesskapet med Gud, hvor vi får et nært forhold til Ham og blir Hans eiendom. Han setter sitt navn på oss. Alle bildene som navnene uttrykker om Gud i Det gamle testamentet og enda mer enn det, er oppsummert i dette navnet. Her finner vi Elohim, som er opphavet til alt, og som elsker menneskeheten og hvor vi skulle

være Hans bilde. Vi kjenner igjen Jahve, som står for sannhet og rettferdighet, og som alltid har og vil eksistere. Vi ser El Shaddai, som utøser av seg selv sin hjelp og sine velsignelser ved Den Hellige Ånd. Vi kjenner igjen Adonai, som er bildet på Ektemannen og Herren i vårt forhold til Gud. Vi kjenner igjen tanken om Gud som Den høyeste. Vi ser El Olam, som innfører en ny tidsperiode og en ny pakt. Og til slutt Jahve Sebaot, et bilde på Gud som Konge, og som er til stede med hele sin englehær. Alt dette kan vi se utfolde seg i evangeliene, hvor Jesus kommer som Guds Sønn og et avtrykk av den sanne Gud (Hebreerbrevet 1:3) og hvor Han forkynner Guds navn. →

De forskjellige navnene som er brukt om Gud, er som forskjellige noter i en stor symfoni. De er bilder på Gud som kan hjelpe oss å forstå vårt forhold til Ham. Hvordan skal vi beskrive Gud? Hvordan kan vi med vårt utilstrekkelige språk beskrive Gud, som lever i en annen dimensjon enn oss? For det trenger vi språket til Guds åndelige dimensjon, noe som vi ikke har, og derfor må vi bruke bilder av det vi kjenner til.

Advokaten Tertullian (ca. 180 e.Kr.) oppfant et ord for å forsøke å forklare Gud. Han kalte Gud en «treenighet». Dette ordet skulle prøve å forklare at Gud er EN, men at Han har tre sider eller aspekter ved seg. Det er ikke mulig her å gi en forklaring på hva Tertullian mente da han omtaler Gud som tre «personer», men samtidig som EN. Men ett forhold vil vi nevne. Det latinske ordet «persona» betyr ikke nødvendigvis et eget selvstendig individ, slik vi forstår dette ordet. Det latinske ordet «persona» betød opprinnelig en maske. Ut fra dette kan man si at Gud er EN, men har tre masker: Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd. Gud kan uttrykke seg på tre måter.

I 1. Johannes 4:8 står det at Gud er kjærlighet. For at Gud skal

være kjærlighet, så må det være et subjekt som elsker, et objekt som tar i mot kjærligheten og så selve relasjonen mellom dem. Navnet som Jesus gir oss, inneholder nettopp dette: Subjektet er Faderen som elsker Sønnen, og relasjonen (kraften) mellom dem er Ånden, Den Hellige Ånd. Dette navnet er et bilde på at Gud er et relasjonsvesen.

Vi kan ikke beskrive Gud eller se Gud slik som Han er i sin fullkommenhet. Men gjennom Guds navn har vi fått bilder av en Gud som elsker sitt skaperverk, og som ønsker å dele evigheten med oss. Vi har fått bilder av Gud som: Skaper, En som har inngått en nådepakt med oss, vår Herre, Sannhet, Rettferdighet, En som alltid eksisterer, En som vil utøse noe av seg selv for å hjelpe og trøste oss, Den høyeste som finnes, En Gud som har en plan og arbeider med forskjellige tidsaldre, en ektemann og slaveeier, en Fars forhold til sin sønn. Alle disse bildene og flere til er brukt til å forklare at Gud er et relasjonsvesen. Han ønsker

en relasjon med oss, og grunnholdningen Gud har til oss, er uttrykt i ett ord: kjærlighet. □

Adresseendringer meldes til:

Livets Kilde, c/o BTHB, Hemmestorps Eke 33
SE-275 63 Blentarp, Sverige
Faks: +46-(0)46 800 57

Den norske redaksjonens adresse:

Livets Kilde, Postboks 89 Holmlia, NO-1201 Oslo
www.gvks.org

Andre adresser i Norden:

Danmark: *Livets Kilde* Hæfteserie
Postboks 714, DK-4000 Roskilde

Finland: *Livets Kilde*, Box 603, FI-00101 Helsingfors

Sverige: *Livets Kilde*, c/o BTHB, Hemmestorps Eke 33
SE-275 63 Blentarp (produksjon)

Telefonnumre til *Livets Kilde*:

Danmark: +45-22 67 70 96
Norge: +47-64 87 74 48
Sverige: +46-(0)31 28 59 57

Støtte til utgivelsen av *Livets Kilde* hefteserie

Abonnementet på *Livets Kilde* hefter er gratis, men uten støtte fra leserne hadde det ikke vært mulig for oss å utgi disse heftene. Vi vil derfor gjerne uttrykke vår store takk til alle som støtter utgivelsen av denne hefteserien. Arbeidet med å lage heftene skjer ved frivillig innsats. Trykkingen og portoen må imidlertid betales. De som ønsker å støtte utgivelsen av heftene slik at vi kan fortsette denne tjenesten og kanskje også sende dem til enda flere abonnenter, kan sende en gave til en av følgende konti:

Danmark: 1-245-7278
Finland: 800014-1952461
Norge: 7082 0512624
Sverige: 98 07 30-6

Vil du vite mer? Se vår hjemmeside

www.gvks.org

Guds Verdensvide Kirke i Skandinavia

001 GNIB(n)/052009